

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 15.10.2026
Sayı : 2010

10/4747

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'deki ev işçilerinin kayıt dışı istihdam, sigortasız çalışma, iş güvencesizliği, düşük ücret, belirsiz ve uzun çalışma saatleri, mobbing, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel taciz, ekonomik şiddet, işçi sağlığı ve iş güvenliği riskleri, sosyal güvenlik hakkına erişim, emeklilik hakları, sendikal örgütlenme, denetim boşluğu ve etkili başvuru mekanizmalarına erişim sorunlarının tüm yönleriyle araştırılması; ev işçilerinin 4857 sayılı İş Kanunu başta olmak üzere çalışma mevzuatı içinde açık biçimde tanınması; insana yakışır çalışma koşullarının, sosyal güvenceye erişimin, şiddet ve tacize karşı koruma mekanizmalarının ve etkin denetim sisteminin oluşturulması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim. 14.10.2026

G. K. K. K.
Edoan K. K.
Marsin Mu.

Ali Edoan
K. Naras Mu

Nurken Yontar
Telirdey Mu

Mehmet GÜZELMANŞUR
Hatay Mu

Aysu Dönkçü
Dönkçü Mu
H. S. B. ~

Nermin YILDIRIM KARA
Hatay Mu.

Jale Nur SÜZLÜ
Eskişehir Mu.

Op. Dr. Ali KARAÖBA
Uşak Milletvekili

Hüseyin YILMAZ
Sycin Mu.

SEMRA DİNÇER
Ankara Mu.

GEREKÇE

Türkiye ve dünyada yaygın olarak çalışan ev işçileri; temizlik, yemek, ütü, çocuk bakımı, yaşlı bakımı, hasta bakımı, engelli bakımı, bahçıvanlık, şoförlük, gündüzlü ya da yatılı bakım hizmetleri gibi hayatın en temel ihtiyaçlarını karşılayan, ancak çalışma yaşamının en görünmez ve en güvencesiz alanlarından birinde yer alan emekçilerdir. Ev işçiliği, Türkiye’de büyük ölçüde kadın emeğine dayanan; kayıt dışılığın, düşük ücretin, sosyal güvencesizliğin, uzun ve belirsiz çalışma sürelerinin, işten çıkarılma korkusunun ve hak arama güçlüğüünün iç içe geçtiği yapısal bir çalışma alanıdır. Ev İşçileri Dayanışma Sendikası (EVID-SEN) raporuna göre ev işçileri açısından şiddet ve taciz istisnai bir olay değil, çalışmanın olağan koşulu hâline gelmiştir. Rapor, 252 ev işçisiyle yapılan anket üzerinden ev işçilerinin hangi davranışları şiddet ve taciz olarak tanımladığını, hangi türlerle maruz kaldığını, başvuru mekanizmalarını kullanıp kullanmadığını ve destek mekanizmalarını ne ölçüde bildiğini ortaya koymaktadır. Bulgular son derece ağırdır: Geçerli yanıt veren 230 katılımcının yüzde 96,5’i en az bir şiddet ve taciz türüne maruz kaldığını, yüzde 92,6’sı ise hem maruz kaldığını hem de tanık olduğunu belirtmiştir. Buna rağmen başvuru mekanizmalarının kullanımı yok denecek kadar azdır. Katılımcıların yalnızca yüzde 17,5’i herhangi bir şikâyet mekanizmasını kullanmış, yüzde 77,8’i hiçbir mekanizmaya başvurmamıştır. Başvurmama nedenleri arasında işini kaybetme korkusu, sonuç alınamayacağı inancı ve başvurulacak merciin bilinmemesi öne çıkmaktadır. Bu tablo, ev işçilerinin sorunu adlandıramadığı için değil, korunacağına inanmadığı için sessiz kaldığını göstermektedir.

Ev işçilerinin yaşadığı sorunların temelinde hukuki statü belirsizliği ve denetim boşluğu bulunmaktadır. Ev işlerinin özel hanelerde yapılması nedeniyle çalışma ortamı klasik iş yeri denetiminin dışında kalmakta; iş yeri müfettişlerinin denetim yetkisi fiilen kullanılamamakta; çalışma koşulları çoğu zaman yazılı sözleşme olmadan, sözlü anlaşmalarla belirlenmektedir. Bu durum; ücret, çalışma süresi, dinlenme hakkı, izin hakkı, görev tanımı, yatılı çalışma koşulları ve işten çıkarılma bakımından keyfî uygulamaları kolaylaştırmaktadır.

Ev işçilerinin 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında bırakılması, onları iş güvencesi, kıdem tazminatı, fazla mesai, işçi sağlığı ve güvenliği, sendikal haklar, etkili denetim ve toplu hak arama mekanizmalarından büyük ölçüde mahrum bırakmaktadır. Oysa bir evde çalışıyor olmak, yapılan işin “iş” olmadığı anlamına gelmez. Bir konutun içinde yürütülen temizlik, bakım, yemek, çocuk veya yaşlı bakımı hizmeti de birçok emek türünde olduğu gibi ağır bir emektir; bu emeğin hukuken görünmez kılınması sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Ev işçiliği aynı zamanda kayıt dışı istihdamın en yoğun olduğu alanlardan biridir. Kayıt dışı çalışma, ev işçilerinin sigorta primlerinin yatırılmamasına, emeklilik haklarının oluşmamasına, hastalık, iş kazası, işsizlik, analık, yaşlılık ve ölüm gibi sosyal risklere karşı korunmasız kalmasına neden olmaktadır. Özellikle gündelikçi çalışanlar açısından sigorta bildirimleri çoğu zaman yapılmamakta; yatılı çalışanlar açısından ise fiilî çalışma süreleri haftanın tamamına yayılabilmektedir.

Yukarıda bahsi geçen raporda yatılı çalışan ev işçilerinin haftalık ortalama çalışma süresinin 135,3 saat, medyan çalışma süresinin ise 144 saat olduğu belirtilmektedir. Bu süreler, işçi sağlığı ve iş güvenliği bakımından kabul edilemez düzeydedir. Yatılı ev işçileri için çalışma ve yaşam alanının aynı yer olması, dinlenme hakkını ortadan kaldırmakta; iş ile özel yaşam arasındaki sınırları belirsizleştirmekte; psikolojik baskı, kontrol, izolasyon ve sömürü riskini artırmaktadır.

Ev işçileri yalnızca işverenin değil; hane halkının diğer üyelerinin, akrabaların, misafirlerin, komşuların, bakım verilen kişinin yakınlarının ve eve hizmet sunmak üzere gelen üçüncü kişilerin şiddet ve tacizine de maruz kalabilmektedir. Rapora göre katılımcıların yüzde 81,8'i üçüncü taraflardan kaynaklanan şiddet ve tacize sık sık ya da her zaman maruz kaldığını belirtmiştir. Bu nedenle ev işçilerinin korunması yalnızca işveren-işçi ilişkisiyle sınırlı ele alınamaz; üçüncü taraflardan kaynaklanan şiddet ve taciz de işveren sorumluluğu ve kamu denetimi kapsamında değerlendirilmelidir. Ev işçileri için şiddet ve taciz yalnızca fiziksel saldırıdan ibaret değildir. Psikolojik baskı, hakaret, küçümseme, tehdit, ücretin ödenmemesi veya eksik ödenmesi, çalışanın evden çıkmasının engellenmesi, telefonuna el konulması, özel yaşamına müdahale, cinsel taciz, ayrımcılık, göçmenlik statüsünün kötüye kullanılması, işten atılma tehdidi ve sosyal izolasyon da çalışma yaşamında şiddet ve tacizin biçimleridir. Bu nedenle ev işçileri için şiddet ve taciz politikası, işçi sağlığı ve güvenliği politikasıyla birlikte ele alınmalıdır.

Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 189 Sayılı Ev İşçileri İçin İnsana Yakışır İş Sözleşmesi ile 190 Sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Taciz Sözleşmesi'ni henüz onaylamamıştır. Oysa bu sözleşmeler, ev işçilerinin "gerçek işçi" olarak tanınması, kayıtlılık durumuna bakılmaksızın korunması, şiddet ve tacize karşı etkili başvuru mekanizmalarına erişmesi, üçüncü taraflardan gelen risklere karşı korunması ve insana yakışır çalışma koşullarının sağlanması bakımından temel uluslararası standartları ortaya koymaktadır.

Kurulması talep edilen komisyon; ev işçilerinin gerçek sayısını, kayıt dışı istihdam oranlarını, sigortalılık durumunu, gündelikçi ve yatılı çalışma biçimlerini, ücret düzeylerini, çalışma sürelerini, iş kazalarını, meslek hastalıklarını, şiddet ve taciz vakalarını, başvuru mekanizmalarına erişimi ve denetim boşluklarını bütün yönleriyle incelemek amaçlarını taşımaktadır. Ev işçiliğine ilişkin düzenli ve güvenilir veri bulunmaması da başlı başına bir sorundur. Görülmeyen emek, ölçülmeyen emektir; ölçülmeyen emek de korunamamaktadır. Komisyon çalışmalarında ev işçileri örgütleri, sendikalar, kadın örgütleri, göçmen hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, sosyal güvenlik uzmanları, iş hukuku akademisyenleri, iş müfettişleri, yerel yönetimler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SGK ve ilgili kurumlar davet edilmeli ve mutlaka dinlenmelidir. Ev işçilerinin yaşadığı sorunlar doğrudan ev işçilerinin anlatımlarıyla Meclis gündemine taşınmalıdır.

Bu kapsamda; ev işçilerinin 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına alınması, yazılı iş sözleşmesinin zorunlu hale getirilmesi, gündelikçi ve yatılı çalışma için ayrı ve açık sigorta bildirim sistemi kurulması, sigorta primlerinin kolay ve erişilebilir biçimde ödenmesi, ev işçilerinin işçi sağlığı ve güvenliği korumasına dâhil edilmesi, mahremiyet hakkını gözetken ama denetim boşluğunu kapatan yeni denetim modelleri geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca ev işçileri için güvenli, erişilebilir, gizliliği güvence altına alınmış, misillemeye karşı koruma sağlayan özel başvuru mekanizmaları kurulmalıdır. Şikâyetle bulunan ev işçisinin işini kaybetmemesi, sınır dışı edilme korkusu yaşamaması, kara listeye alınmaması, ücret ve tazminat hakkını kaybetmemesi için yasal güvence sağlanmalıdır. Başvuru mekanizması yalnızca kâğıt üzerinde değil; telefon hattı, dijital başvuru, yerel danışma merkezleri, sendikal yönlendirme ve sosyal hizmet desteğiyle fiilen erişilebilir olmalıdır.

Ev işçiliği Türkiye’de kadın emeğinin, bakım krizinin, sosyal güvencesizliğin ve kayıt dışı istihdamın kesişiminde duran yakıcı bir sorundur. Bu alandaki sorunlar yalnızca iş hukukunun teknik meselesi değildir; kadın emeği, sosyal adalet, insan onuru, sosyal güvenlik, şiddetle mücadele ve bakım politikası meselesidir. Ev işçilerini görünmez kılan her düzenleme, evlerin kapalı kapıları ardında yaşanan emek sömürsünü ve şiddeti büyötmektedir.

Tüm bu nedenlerle; ev işçilerinin kayıt dışı istihdam, sigortasız çalışma, iş güvencesizliği, düşük ücret, belirsiz ve uzun çalışma saatleri, mobbing, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel taciz, ekonomik şiddet, işçi sağlığı ve iş güvenliği riskleri, sosyal güvenlik hakkına erişim, emeklilik hakları, sendikal örgütlenme, denetim boşluğu ve etkili başvuru mekanizmalarına erişim sorunlarının tüm yönleriyle araştırılması; ev işçilerinin çalışma mevzuatı içinde açık biçimde tanınması ve insana yakışır çalışma koşullarının sağlanması ve konunun tüm yönleriyle araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

14.10.2026.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

[illegible]